

GRENS TUSSEN OVERHEID EN ONDERNEMING VERVAAGT

Bedrijven krijgen steeds meer verantwoordelijkheden toegeschoven die traditioneel tot het takenpakket van de publieke sector behoren. Daardoor worden zij, in plaats van de overheid, almaar vaker de vertrouwenspersoon. Dat engagement brengt het risico mee 'politiek' verantwoordelijk te worden. Anderzijds biedt die nieuwe rol ook opportuniteiten.

In onze steeds complexer wordende maatschappij neemt het vertrouwen in traditionele actoren zoals de overheid of de media, stelselmatig af (lees ook 'Bedrijven doen wat juist is, dixit de burger', p. 12).

Maar het vertrouwen in ondernemingen neemt daarentegen toe. Dit signaal van vertrouwen is voor ondernemingen welgekomen. Het geeft aan dat, anders dan wel eens wordt beweerd, de burger vindt dat ondernemingen zich wel degelijk maatschappelijk verantwoord opstellen, en niet beantwoorden aan het luie en stereotype beeld van louter op winst beluste machines.

Voor veel ondernemingen is die vertrouwensrol organisch. Ze zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid voor hun stakeholders, en die gaat verder dan de volgende kwartaalcijfers. Bewust met die verantwoordelijkheid omgaan, is voor ondernemingen geen verplicht nummertje, maar een essentieel onderdeel van hun DNA.

PUBLIEKE ROL BEDRIJVEN GROEIT

Die spontane vertrouwensrol wordt vandaag in toenemende mate aangevuld met een wettelijke vertrouwensrol. Denk hier concreet aan Europese wetgevende initiatieven, zoals de 'Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD) en de 'Corporate Sustainability Due Diligence Directive' (CSDDD). Verplichtingen die traditioneel tot de taak van de overheden behoren, worden hiermee afgewenteld op ondernemingen. Waar er vroeger een min of meer strikt onderscheid bestond tussen de politieke sfeer en de ondernemingsfeer, wordt dat onderscheid vandaag veel minder strikt ingevuld. Die evolutie creëert zowel opportuniteiten als uitdagingen voor ondernemingen.

Dat bedrijven in toenemende mate een politieke of publieke actor worden, kan het vertrouwen dat ze vandaag al krijgen verder versterken. Ondernemingen kunnen niet blind zijn voor de vaak delicate maatschappelijke ontwikkelingen, en moeten die een plaats geven binnen de onderneming zelf. De deur van de onderneming kan niet gesloten blijven voor wat zich in de buitenwereld afspeelt. Door op een verantwoorde manier met die maatschappelijke vragen om te gaan, kan de band met alle relevante stakeholders alleen maar worden versterkt.

Terechte verwachtingen kunnen echter ook uitgroeien tot te grote verwachtingen. Het maatschappelijke debat is per definitie complex. Door dat debat volledig binnen te loodsen in ondernemingen, kunnen de verhoudingen binnen bedrijven onder hoogspanning komen. En dat moet worden vermeden. Ondernemingen zijn een maatschappelijke actor met een eigen verantwoordelijkheid. Ze dragen niet de verantwoordelijkheid om alle maatschappelijke problemen aan te pakken en op te lossen. Daarvoor ontbreekt hen vaak de nodige kennis en ontberen ze de democratische legitimiteit, die onverkort bij de verkozen politici en publieke actoren blijft liggen.

TOENEMENDE COMPLIANCEVEREISTEN

Nieuwe eisen en nieuwe verwachtingen gaan in de praktijk vaak gepaard met nieuwe verplichtingen of compliancevereisten. Zo wordt van ondernemingen in toenemende mate verwacht dat zij zowat alles en iedereen in kaart brengen binnen alle schakels van hun waardeketen. Dat dwingt ondernemingen in een controlerende rol, een rol die traditioneel door de overheid werd uitgeoefend. Bovendien gaat die rol vaak met boomende kosten gepaard.

De controlefunctie bleef oorspronkelijk beperkt tot de financiële sector maar verspreidt zich intussen doorheen de volledige economie. Wie niet of onvoldoende die controleverplichting naleeft, die vaak uitermate gedetailleerd is, riskeert zware sancties, nog los van de reputatie- of imagoschade. Gevolg? Een positieve doelstelling dreigt voor veel ondernemingen als een last te worden gepercipieerd en ervaren.

Ondernemingen erkennen dat zij het vertrouwen van al hun stakeholders dag in dag uit moeten verdienen. Dat vertrouwen omvat veel aspecten, waardoor ondernemingen automatisch worden gedwongen het vaak delicate maatschappelijke debat te voeren. Zij worden daar in toenemende mate toe verplicht door de wetgever, doch zonder dat de wetgever zelf een pasklaar antwoord heeft voor alle delicate maatschappelijke vragen. Daardoor wordt de grens tussen overheid en onderneming vandaag diffuser dan ooit.

Ook wanneer ondernemingen maatschappelijke actoren worden, moet de scheidslijn tussen private en publieke belangen bewaakt blijven. Ondernemingen hebben een rol te spelen in het verzoenen van conflicterende maatschappelijke belangen, ze spelen die rol ook, maar kunnen niet individueel verantwoordelijk, laat staan aansprakelijk, worden gesteld voor alles wat er zich in de wijde wereld afspeelt. □

“ONDERNEMINGEN KUNNEN NIET AANSPRAKELIJK ZIJN VOOR ALLES WAT ZICH IN DE WIJDE WERELD AFSPEELT”